

Slovenka

Glasilo Slovenske 5

Protifašistične 4

Ženske 9

Zveze 1

Leto 3.

Št. 1.

ISTO KOT DOSLEJ

SAMO NA NOV NAČIN!

Primorske žene in dekleta so še posebno navezane na našo vojsko. To dokazuje njihova skrb za vojsko: zbiranje hrane, obleke in obutve, pletenje in šivanje, likanje in pranje, sprejemanje borcev na vasi, podaritve zastav, raznovrstne in številne zbirke itd. Take so primorske žene in dekleta bile, ko se je pojavil prvi partizan v naših krajih, take so in take bo do ostale. Zanje je naša vojska res vojska njihovih mož, sinov in bratov, je vojska, ki bo Primorski dokončno izbojevala in zavarovala pri ključitev k Titovi Jugoslaviji.

Med tem je naša partizanska vojska že davno preraštlala v redno vojsko, skrb primorskih žen za vojsko, v kateri se izraža njihova domovinska ljubezen in narodna zavednost, pa je pretežno ohranila tiste oblike, kakršne je imela v prvih dneh partizanstva. Če hočemo, da bo ta skrb še naprej pravi izraz našega borbenega zaletja, če hočemo, da bo taka in še bolj učinkovita kakor doslej, potem je čas, da primorske žene in dekleta dvignejo svoje delo za vojake na višjo stopnjo.

V tem oziru je prvo, da naše žene in dekleta uveljavijo dosledno in vsestransko pravičnost. Kaj mislimo s tem?

Ogromna večina našega naroda se je odločila za oboroženo borbo in ogromna večina našega naroda zato prenaša prostovoljno vse odpovedi in žrtve, ki jih oborožena borba zahteva. Ogromna večina našega naroda je skupno z ostalimi jugoslovanskimi narodi ter s svojimi odpovedmi in žrtvami že izbojevala narodno in ljudsko državo, ki je v pretežnem delu že osvobojena in se daj zmagovito izganja okupatorja, še iz preostalih delov. Ogromna večina našega naroda je skupaj z ostalimi jugoslovanskimi narodi ter svojimi odpovedmi in žrtvami izbojevala in bo

še utrdila, kar je za Primorsko za to in za vsa bodoča pokolenja prvo: priključitev k matici Sloveniji in skupni domovini Jugoslaviji.

Pravičnost potem zahteva, da pritegnemo k dajatvam za našo vojsko, ki so temeljni kamen skupnega svobodnega doma, slehernega Slovenca, tudi tiste posameznike, ki so se doslej kakorkoli odtegovali ter da nam je pri tem merilo tisti tovariš, ki je največ dal, tista vas in okraj, tista pokrajina, ki so največ prispevali.

Kdo ima več smisla za pravičnost kot žene? Naše matere in žene, naše sestre in dekleta morajo poskrbeti, da se ne bo nikdar več zgodilo, kakor se je zgodilo, da konji človeka, ki ni še nič dal, jedo koruzo, medtem ko v sosedovi hiši, ki je dala partizanom vse, otroci nimajo ni ti za polento. Naše matere in žene, naše sestre in dekleta ne smejo nikdar pozabiti, da je Primorska v primeri z nekaterimi drugimi pokrajinami Jugoslavije še malo dala in vendar bomo svobodni radi skupnih naporov vseh jugoslovanskih narodov.

Dosledno izvajanje vsakodnevne, vedno obnovljene mobilizacije vseh gmotnih sil, ki ne pozna nobenih izjem in nobenega popuščanja po eni strani, stopnjevano in brezmejno žrtvovanje, kakor ga nas uče najbolj junaške pokrajine naše skupne domovine, po drugi strani - to sta najvažnejši nalogi, ki stojita pred nami vsemi, posebej pa pred primorskimi ženami in dekleti.

Obveza, da damo vse za našo vojsko, ni več samo prostovoljna, ampak kot volja ogromne večine našega naroda tudi zakonita dolžnost, temelječa na državnih odlokih, kakor je to zahtevala pravičnost. Predvsem preko narodnih oblasti se zato izvaja pravična splošna obveza mobilizacije vseh gmotnih sil. S tem samim je pa tudi rečeno, da bodo žene in dekleta uveljavile pravičnost tako, da bodo sodelovale in gledale na to, da je večina moških pod orožjem in tudi prevzele glavno odgovornost pri narodni ob-

lasti.

Žene in dekleta morajo postati glavni organizator Krajevnih narodno osvobodilnih odborov in vaških zborov. Na vaških zborih, ki naj bodo čimbolj pogosti, bodo pretehtavale vse možnosti, možnosti vsake hiše posebej in bodo odmerjale kaj mora vsak posameznik dati. Pri tem bodo kakor rečeno imele vedno pred očmi, da se ravnamo po tistem tovarišu, ki je doslej največ dal, in da mora Primorska še mnogo dati, če

hoče dohiteti druge jugoslovanske pokrajine. V Krajevnih narodno osvobodilnih odborih na bodo skrbele, da bodo sklepi vaških zborov vsi in hitro izvajani.

Danes svet znova odmeva od sovjetskih zmag, ki vodijo sile svobodoljubnega človeštva pred zidove samega Berlina. Naša dokončna in popolna osvoboditev je torej stvar bližnje bodočnosti. Pri njej in pri njenem zavarovanju mora naša vojska odigrati tisto vlogo, ki ji je dana častno in vestno. Mi moramo vojski to omogočiti. Zato bomo vojski vse dali. Primorske žene in dekleta pa bodo v izpolnjevanju te dolžnosti vodile, kakor zahteva od njih narodna zavednost, domovinska ljubezen in čut pravičnosti.

Dr. Joža Vilfan

NOVE NALOGE

V preteklosti smo vas gledali le kot požrtvovalne matere, kot čuvarice naših družin in naših domov, ki ste svojo živo narodno zavest prenašale na svoje otroke in jih učile ljubezni do slovenskega jezika. Po tem smo vas tudi sodili. Nismo poznali vseh vaših sil in zmožnosti, ki nam jih je odkrila šele današnja osvobodilna borba.

Prej se niste udeleževale javnega življenja, a ko je bilo dano znamenje za boj za svobodo in demokratične pravice, ste bile med pr-

vini, ki ste se odzvale. Dokazale ste, da ne znate biti požrtvovalne samo za dom, ampak tudi za narod, kadar je v potrebi. Dokazale ste, da vam ljubezen do slovenskega rodu ni samo na jeziku, ampak da ste pripravljene tudi na žrtve.

To dokazujejo v prvih dneh narodnega upora številne aretacije in mučenja naših žena, po je čah in taboriščih. In da smo se po prvi težki preizkušnji lanske jeseni tako hitro znašli, je bila v veliki meri vaša zasluga. Povsod, kjerkoli se je pokazala potreba, ste nudile pomoč s trdno roko.

Prav v dneh boja in težkih narodnih preizkušenj ste se nam pokazale v novi, pravilni luči. V tej borbi se je posebno pokazala vaša osnovna lastnost, da znate biti bolj nesebične in bolj požrtvovalne od moških, kadar se s srcem zavzamete za kako stvar. Mislim na one, ki so se junaško borile v naših brigadah in je ne katera izmed njih padla za domovino. Mislim na bolniške stražnice, na kurirke, na obvoščevalke in na mnoge druge, čigar dejanja niso zapišana, a bi bila brez njihove pomoči naša borba nemogoča. Doprinesle ste časten delež v boju za naše osvobojenje. Ne le v borbi, ne le v oskrbi naše vojske, izkazale ste se tudi kot politične delavke v množičnih organizacijah Osvobodilne Fronte, odkoder se je vaše delo zadnji čas razširilo tudi na graditev naše narodne oblasti, k plodnemu sodelovanju, v naših narodno osvobodilnih odborih.

Potrebe vašega sodelovanja v političnih organizacijah in pri gradnji naše narodne oblasti se kaže posebno danes, ko je mnogo naših političnih delavcev mobiliziranih v vojsko. Zardi odsotnosti tovarišev, ki jih je poklicala do movina, delo v odborih OF in v vaših narodno osvobodilnih odborih ne sme zaostati. Poklicane ste torej ve, žene, da bolj kot kdaj prej poprimete za delo tam, kjer so popustile moške roke.

Pri tem pogosto nimate dovolj samozavesti

in zaupanja vase. Razširjeno je celo mnenje, da tovarišice za javno delo nimate istih zmožnosti kot moški. To so stari predsodki, ki jih je teba izkoreniniti. Ženske imate tudi za javno delo iste zmožnosti kot moški, treba jih je le prebuditi in vagojiti. Priče za to so mnoge žene v zgodovini, ki so zavzemale važna mesta. Priče za to so sovjetske žene, ki se s pridom udeležujejo javnega življenja. Priče za to so mnoge tovarišice, ki že danes vršijo glavno breme dela v raznih okrožjih.

To zadnje razdobje boja stavi pred vas nove, težke naloge. Lotite se jih s samozavestjo in z zaupanjem vase! Spočetka bo šlo težko, delale boste morda napake, toda ob teh napakah pa pod vodstvom bolj izkušenih tovarišev se boste učile. Dokazale boste vso ničevost starega predsodka o manjvrednosti žensk za politično delo. Dokazale boste, da ste vredne enakopravnosti, ki vam jo daje današnja osvobodilna borba in naša nova demokracija. Hkrati vam bo prijetno v zavesti, da naloga prav v največji potrebi niste zapustile. In v svobodi boste lahko s ponosom rekly: To je tudi plod naše borbe, našega dela, naših zmožnosti, naše požrtvovalnosti.

France Bevk

Slovenke

OD TRSTA DO LENDAVE,
OD CELOVCA DO ČRNOMLJA!

Bratska Rdeča Armada se zmagovito bliža slovenski domovini in zbuja neizmeren strah nacistični in izdajalski svojati, ki trepeta pred trenutkom, ko bodo trpinčeni narodi poteptali vso gnusobo v samem Berlinu enkrat za vselej. Zapadni zavezniki zadajajo Nemcem udarec za udarec.

Hitlerjevska zver pa hoče za vsako ceno odložiti trenutek pogina, zato se drži poslednjih koščkov nagrabljene zemlje s kremplji in zobmi, prepleta jih z bunkerji in z bodočo žico, kop-

lje obrambne jarke in zaslužnjuje pri tem celo otroke in žene.

Naši jugoslovanski bratje in sestre že odgovarjajo na vse to z edinim sredstvom, ki zaleže: s popolno mobilizacijo vseh mož za fronto, s popolno mobilizacijo vseh žena v zaledju. Na bratskem jugu uspešno obkoljujejo in uničujejo zadnje zagrizene skupine okupatorjev in izdajalcev.

Ta zločinska golazen pa še ni obupala, še vedno je močna. Za vsako ceno se skuša iztrgati iz smrtonosnih pasti. Zato išče slabih točk, kjer je odpor manjši. In že jim krvave oči uhaajajo prav na našo slovensko zemljo. Zločinski Nemci upajo, da je naša vojska preslabotna, da bi lahko zaščitila vse naše meje in obene uničila še zadnje okupatorske postojanke na naših tleh. In to se bo v resnici zgodilo, če ne bomo pravočasno okrepili naše vojske! Ne dopustimo, da bi se te krvave horde na naših tleh opomogle za novo prelivanje naše krvi!

ŽENE, DEKLETA!

V teh letih smo spoznale vse strahote sovražnikovih udorov. Neizbrisne brazgotine je pustila v naših dušah ta kuga, ki je lokala našo kri, teptala našo čast, se zavijala v dim naših požganih domačij in uživala v smrtnih krikih naših otrok! Danes, v tem v svojem zadnjem obupnem boju, pa je postala ta zver še strašnejša.

Še druge nevarnosti ne smemo prezreti, ki preti predvsem našim obmejnim bratom s poginom. Tudi me žene spoznavamo vedno bolj zakrinkane fašiste v zavezniški Italiji, ki hrepene po novem zatiranju našega ljudstva in kujejo potuhnjene spletke proti nam. Ali bomo dopustile, da bodo izrabili trenutek naše slabosti? Ali bomo dopustile, da bodo okrnili našo s krvjo napoje no zemljo, da nam bodo iztrgali naše demokratske pridobitve, ki zagotavljajo lepšo bodočnost nam in našim otrokom?

Ne bo jim uspelo! Zgodovina je naučila tu=

di nas Slovence, da zmaguje pravica le tam, kjer se zanjo borimo!

SLOVENSKE ŽENE!

Tu je željno pričakovani čas, ki odločavse! Danes moramo krepko začrtati naše meje proti sovražnikom vsake vrste!

Zato daje sleherni pošten slovenski človek v teh dneh vse, da bi bila naša vojska čim močnejša, da bi za njo stalo čim bolj strnjeno zaledje. Zato odhajajo v teh dneh še poslednji terenski delavci na bojno polje, kjer se dokončno odloča usoda naših otrok! Odhajajo brez strahu, da bi nedostajali orožja in opreme. Orožja je mnogo, le borcev je treba, da ga zasu kajo proti Nemcem! Ničesar nam ne manjka za našo dokončno zmago!

Tudi me žene, ki same ne moremo v poslednji boj, se ne bomo omadeževale pred junaki, ki so dali svoja življenja v tej pravični borbi! Ostale bomo same v zaledju. Polnovredno nadomestimo naše može, brate in sinove prav povsod!

ŽENE NA PLAN! VEN IZ ZAPEČKOV, DOMOVINA VAS KLIČE!

Dokažimo, da smo vredne hčere svojega naroda! Pustimo malenkosti, ki ne koristijo naši sveti borbi! Tekmujmo v borbenosti, tekmujmo v požrtvovalnosti! Naš čas je nastopil! Zdaj je vrsta na nas!

Naši borci ne smejo biti lačni, ko stopajo v odločilne bitke! Stopimo me na izpraznjena mesta v naših gospodarskih ustanovah!

Ne dopustimo, da bi notranji ali zunanji sovražniki vnesli le za hip razdor v naše vrste, da bi oslabili zaledje naše borbe! Povečajmo svojo budnost, da očuvamo naše pridobitve! Nadomestimo vse odsotne v naših političnih OF odborih, ki so čuvarji naših demokratičnih pravic!

Naši veliki zavezniki naj najdejo povsod močno narodno oblast, vredno naše zmagovite vojske! Zato naj naše ženske sile polnovredno na-

domeste tovariše v naših narodno-osvobodilnih odborih.

Le tako bodo žrtve naših borcev na fronti manjše. Le tako bomo našim družinam prihranile marsikateri udarec. Le tako bo zagotovljena našim otrokom lepša bodočnost!

Le tako bomo izpolnili našo nalogo, ki jo terja od nas naš II. Kongres. Ta naloga je popolna mobilizacija moži in žena. Le tako si bomo priborile pravico uživati svobodo, za katero so naši sinovi in hčere prelili svojo drago ceno kri!

Glavni odbor SPZZ

SOVJETSKA ŽENA

NAŠA VZORNICA

Leta 1934. so leningrajske žene pisale tovarišu Stalinu: "Me nočemo vojno. Me imamo polne roke dela, me gradimo. Toda, če nas napadejo, tem slabše za naše sovražnike! Me smo pripravljene tudi na vojno. Delavci bodo šli na fronto, mi pa bomo nadomestile naše može, bratje in tovariše.

... Naši bratje ne bodo stopili pred sovražnika praznih rok, temveč dobro oboroženi in pod zaščito jekla."

Sovjetske žene so izpolnile svojo obljubo. Ko se je pričela velika domovinska vojna in so može odhajali na fronto, so pričele žene z delom v tovarnah, pri transportu in na kolhozni poljih. Kakšno moč predstavljajo, kakšna je vloga žene v gospodarskem življenju dožele, kaže med drugim tole dejstvo: v tovarni, ki jo upravlja tovariš Dvinov, je od delavcev, ki so prišli na delo, odkar se je pričela vojna, 75 % žena. Leta 1938. je bilo v kolhozih nekaj preko polovice ženskih delovnih moči. Sedaj so žene odločilna sila v poljedelstvu. Samo med strojniki je okoli 500.000 žena. Žene uspešno nadomeščajo može in so kos tudi najbolj težkim na-

logam, ki jih je treba opraviti. Skupno z moškimi tovariši, ki delajo v zaledju, žene ne prestando opremljajo Rdečo Armado s tanki, letali, metalci min, s strelivom, hrano, obleko in obutvijo.

V poročilu "Petindvajsetletnica Velike oktobrske socialistične revolucije" je dejal tovariš Stalin: "Priznati je treba, da naša dežela ni imela še nikoli tako močnega in organiziranega zaledja".

"Naše zaledje daje Rdeči Armadi vsega, česar ta potrebuje in zato se je treba v veliki meri zahvaliti žonom."

Sovjetska žena se ni ustrašila odgovornosti, ki so ji jo naložili domovina, stranka in tovariš Stalin. Na tisoče gospodinj, mladih deklet in učenk je začelo opravljati "moške" poklice. Domovina je vedela, da bodo imele dovolj moči za vsako delo.

Pred 20. leti je mladenka dosti težje postala ključavničar, kot pa danes traktorist, ulivač jekla, rudar. Za časa sovjetske oblasti so partija, vlada, in komsomol naučili žene, da se one sedaj ne boje prav nobenega dela. Veliko mojstrstvo žene - delavke, žene - kolhoznice je postalo vsakdanji pojav.

Sodelovanje žene v produktivnem delu je razvilo njeno prirodno težnjo po varčnosti, nje ne iznajditeljske in organizacijske sposobnosti, okrepilo je njeno vztrajno voljo, da postavljeni cilj vedno doseže, skovalo je v njej močan pogumen značaj, sposoben za ustvarjanje, graditev in odločanje.

Vse te lastnosti, ki so za sovjetsko ženo značilne, je posebno jasno dokazala v tej vojni. Ne smemo delati slabše, kot se na fronti bojujejo očetje, možje, bratje in sinovi, to je cilj, katerega so si postavile sovjetske žene.

Nekdanja pastirica Dušja Ivanova iz Isilj - Kulja (Omska pokrajina) je začela med vojno z delom na železnici. Kmalu je bila kos delu dežurnega v skladišču kuriva. Po kratkem času je njena brigada nakladala gorivo na lokomotive

desetkrat hitreje, kot so to pred vojno delali moški.

Delovni heroizem žena in deklet je postal v času vojne vsakdanji pojav, samo v prometu je bilo 700 žena odlikovanih z redi in medaljami za viden uspeh in odlično oskrbo fronte. Med temi je 30 mašinistov in 20 kurjačev.

Za časa vojne se je pokazala žena neverjetno junaška pri delu.

Jeseni 1941, ko se je sovražnik bližal Moskvi, je odšlo iz mesta na tisoče moskovskih žena, da bi gradile obrambne utrdbe. Tri četrtine vseh obrambnih utrdb okoli Moskve so zgradile žene. V zimi 1942/43 so v glavnem žene preiskrbele Moskvo in njene tovarne s kurivom. Opravljale so celo to težko delo, da so sekale drevesa in drva.

Sovjetska žena smatra vse svoje delo za fronto kot svoj sveti dolg domovini. In ni je sile, ki bi jih mogla prisiliti, da bi prenehale z delom pa naj bodo pogóji za delo še tako težki.

Ena od soudeleženk protifašističnega ženskega zborovanja je govorila: "Me žene imamo posebne račune s Hitlerjem. Fašizem, to je najhujši sovražnik žena. Fašisti, ne le da ubijajo in ponižujejo naše može na fronti, oni so tudi živalsko norčujejo iz dostojanstva in časti mater, žena in deklet. Žena mora odgovoriti tem banditom le z ognjevitim sovraštvom." Za radi sovraštva do fašistov je sovjetska žena tako nenavadno uporna in junaška.

Pozni rodovi bodo z občudovanjem poslušali zgodbe o tem, kako so njihove matere s svojim nesebičnim junaškim delom branile skupno z Rdečo Armado čast in neodvisnost svoje domovine.

M. Kriškova

Hodil po zemlji sem naši in pil nje prolesti,
Hodil po zemlji sem naši in pil nje bolesti.

Oton Zupančič

Pozdravljeni

(Ob vstopu Rdeče Armade na naša tla)

V najtežjih dneh naporov in trpljenja premnogokrat smo se krog ognjev zbrali, v vasi daljni zemlji smo sanjali, v junaštvih vaših smo iskali vzorov.

Nas malo je bilo; a v naši noči poročstvo videli smo skupne zmage in z vero neomajno nad sovrage planili smo v najbolj brezupni noči.

In zdaj ste tu! V ponosnem ste poletu usmerili korak v trpeče zemlje, da kmalu res lepo bo vsem na svetu.

In za ta sveti cilj mi vsi smo z vami. Pozdravljeni kot borci in kot bratje! Pozdravljeni tovariši med nami!

Vera Hreščakova

NAŠA ZAPUŠČENA MLADINA

BO NAŠA NAJVEČJA SKRB!

Vsak narod ve, da je navsahljivi vir njegovega življenja - mladina. Tudi Slovencem bo še le nov zdravi mladi rod zacelil rane, ki nam jih je v živo telo zasekal sovražnik.

Nova slovenska ljudska oblast, ve kaj mora storiti. Že danes, ko naša borba za svobodo še ni končana, skuša pomagati našim malim nezaščitenim in bednim, ki so izgubili varstvo doma in opore tople materinske ljubezni.

Mladinsko skrbstvo bomo postavili na nove temelje. Predvsem bo treba, da prevzame skrb za našo mladino ves slovenski narod. To ne bo težko, saj bo vse pošteno ljudstvo po svojih na-

rodno-osvobodilnih odborih odločalo o vsem, torej tudi o svoji mladini. Odločale bodo o tem v prvi vrsti žene, matere same, saj imajo pravico voliti in biti izvoljene. Kdo bo lažje dal nasvete in predloge pri sestankih NOO po vaseh in mestih, kdo bo bolj toplo in z večjo vnemo zastopal koristi mladine kot matere same, ki so otrokom najbližje!

Odločala pa bo pri tem tudi mladina sama, saj bo imela od 18 leta starosti tudi ona polno volilno pravico.

Katere otroke mora zajeti v prvi vrsti naša skrb in ljubezen in kaj moramo storiti zanj? To se predvsem otroci naših padlih borcev, otroci, ki zaradi vojnih razmer nimajo več doma, ki so žrtve podivjanega sovražnika in domačih izdajalcev. To so tisti številni, ki so do sedaj živeli beračili od hiše do hiše za košek kruha, ki so se večkrat zaradi bednega življenja izgubili med postopače in končali po za porih.

Vsem tem malim, nebogljenim brezdomcem bomo preskrbeli streho, prehrano, obutev in obleko in jim dali primerno vzgojo. Začasno se to še težke naloge, a z dobro voljo in požrtvovalnostjo se da tudi to uresničiti. Že zdaj smo pripravili otroški dom, ki sprejema male in najmlajše in jim nudi vso oskrbo. Pripravlja pa se še drugi, ki bo v kratkem sprejel one, ki so še oskrbe potrebni.

Pozneje bomo ustanovili posebne, po modernih vidikih urejene otroške domove v katerih bo življenje malih potekalo tako, da jim bomo domaščalo kolikor mogoče materinsko nego. Pri tem naj nam bo vzor Sovjetska Zveza, ki je v najtežjem času vložila vso skrb za svoje sirote in pokazala, kako je treba reševati to vprašanje.

Posebno pažnjo bomo posvetili prevzgojitvi "mladin nesrečnikov", ki so zašli na napačno življensko pot, in se zavoljo težkih prilik v družini ali kvarnega vpliva družine zgubili med one, ki jim je kraja vsakdanja nuja, streha in

dom pa kanal in cesta. Za take otroke bomo morali postaviti posebne domove, vse drugačne kot so bile nekdanje pobožnevalnice.

Še neka naloga nas čaka: popraviti bomo morali, kar so nad delom naše mladine zagrevali belogardistični izdajalci. Že od 10 do 14 letne otroke, ki živijo pod njihovim vplivom, navajajo k izdajalskim dejanjem. Ne bomo si naložili zločina nad tako mladino. Prej ali slej jo bomo vključili v svojo skupnost in ji s tem pokazali, kje so prave vrednosti življenja.

Žene, matere, dekleta in vsi, ki vam je na srcu naša mladina, storimo vse za bednega otroka. Po vaseh naj žene poskrbe, da bodo otroci, ki so slabotni ali bolni dobivali mleko, zbirajmo blago za plenice, organizirajmo prehrano siromašnih otrok in mater. Pomagajmo s skupnimi močmi, da ozdravimo to našo najbolj skelečano in izbrišemo grozote in grenke vtise iz mladih duš.

Imeti hočemo zdravo in vedro mladino, ki bo ljubila svoj narod, ki bo za njegov napredek in dvig zastavila vse svoje sile. Ponašamo samozavesti in ponosa nad žrtvami, ki jih je naš narod doprinesel za svobodo, bo gradila novo, lepšo bodočnost.

Zato vsa skrb in ljubezen naši mladini!

Suler Krista,
vodja oddelka za mladiško skrbstvo

Primorske žene v pripravi na II. kongres. Z borbenih položajev na II. kongres

Pred nami je drugi kongres, katerega sleherni slovenska žena nestrpno pričakuje. Ni to samo praznik bratske povezanosti slovenskih žena, ampak tisti največji dan v življenju slo-

venske žene, ki bo izpričal njeno neizčrpno u-
stvarjalno silo, njeno borbenost in neizmerno
požrtvovalnost v borbi za svobodo. Slovenska že-
na bo pokazala vsemu svetu, da je kos odgovor-
nim nalogam, katere postavlja pred njo zaključ-
na borba in radi katere se mora ona čutiti tu-
di na borbenem položaju.

V besedi m o b i l i z a c i j a so obse-
žene vse naše naloge.

RA koraka na Berlin! Tri četrt Jugoslavije
je osvobodjene in me slovenske žene, ki imamo v
svoji sredi tovarišice, spadajoče med najnapred
nejše žene Evrope, ne bomo dovolile, da bi na-
si možje, sinovi in bratje v tem velikem boju
ne vršili svoje dolžnosti, služiti v Titovi
vojski. Naša sramota bo, če na dan naše osvobo-
ditve ne bodo med zmagovalci! Ne imejmo usmi-
ljenja z dezertjerji, skrivači in razhajkanci!
Govorili nam bodo, da je ta borba za njih pre-
huda. Seveda je huda, saj se borimo proti naj-
hujšemu sovražniku človeštva! In prav zato mo-
ramo sodelovati vsi, prav vsi, da se ta borba
čim prej konča.

Najbolj bomo pospešile mobilizacije s tem,
da bomo dale na razpolago vse svoje sile, da
nadomestimo tovariše, ki so šli v vojsko. V bor-
bi smo si zgradile svojo organizacijo, v kate-
ri smo se učile. Priborile smo si tudi pravico,
da volimo in da smemo biti voljene. Zdaj poka-
žimo, da smo bile tega vredne! S svojim upor-
nim delom proti sovražniku pokažimo, da smo se
v SPŽZ gradile, da razumemo pomen naše borbe,
da razumemo velikansko pridobitev, kate a po-
meni za nas naša narodna oblast. Doslej smo pri
izgradnji naše narodne oblasti pomagale, zdaj
prevzemamo vsa bremena nase. Pri volitvah v NOO
in OF nas ne sme zadržati napačna sramežljivost,
češ: "Sem samo ženska, tega ne zmorem." Odvrzi
mo vse predsodke! Doslej smo uspešno vršili na-
loge, katere je postavila borba pred nas. S sa-
mozavestjo lahko gledamo na storjeno delo, s sa-
mozavestjo moramo gledati tudi na delo, katere
ga bomo morale odslej vršiti v narodni oblasti.

Zavest, da nam naše vodstvo v tej odločilni uri zaupa to nalogo; nas bo krepila in pregnala čut manj vrednosti, češ, nismo zmožne! Dala pa nam bo tudi čut dolžnosti, da bomo svojim novim nalogam posvetile vse svoje sile. Imeti moramo vedno pred očmi, da damo vojski borca, če prevzamemo doma njegovo delo. Tudi me moramo biti borke, mobilizirane v zaledni vojski in s svojim delom za vojsko biti sovražnika na gospodarskem in upravnem področju.

Naša druga naloga je **s k r b z a v o j s k o**. Le tista vojska, ki je dobro preskrbljena, ki čuti, da dela za njo vse zaledje, ki ve, da je zaledje pripravljeno tudi zanjo žrtvovati, katere stavimo v njo. Mati, žena! Ne misli samo na to, da bo tvoj mož, tvoj sin oblečen, o but, in da mu boš poslala kakšen priboljšek v hrani! Zavedaj se: če bo **vsa vojska** oblečena, o buta in dobro preskrbljena s hrano, bo dobro preskrbljen tudi tvoj sin, tvoj mož, ki je sestavni del te vojske. Bodi ponosna na to, da je tvoj mož, tvoj sin Titov vojak, da skrbiš za **Ti** tovo vojsko, ki vzbuja občudovanje vsega sveta. Daj od tega, kar imaš, ne samo toliko, kot je predpisano, ampak čim več, kolikor sploh moreš pogrešati! Tvoj mož je bil mogoče v snegu brez hrane mogoče pred kratkim dva dni na polo žaju. Ležal je v snegu brez hrane in vendar se mu to ni zdela niti žrtev, ti pa se ne bi mogla ničemur odpovedati? Poklicana si, da pomagaš našim borcem s tem, da jih oskrbuješ. Udeležuj se v gospodarskih odsekih. Vojska mora vedno in povsod čutiti skrb oblasti, posebej pa še tvojo materinsko ljubezen!

Naša tretja naloga je **b o r b a p r o t i o k u p a t o r j u**. S čim bomo to paka zale?

Okupator se skuša v zadnjih dneh borbe še zavarovati z okopi, jarki in bunkerji, kakor da bi ga v njih ne dosegli streli naših borcev! V napačni nadi, da si s tem še za par dni podaljšajo življenje, hočejo zato izrabljati naše delovne sile. Mar misli, da smo mi pozabili vse

žrtve, vse požgane vasi mučenja in zapore, vse umore nedolžnih otrok n starcev? Ne, ničesar nismo pozabili! In ne sme biti sliven ske žene, ki bi z lopate rokah pomagala oku patorju, da bi se pa če di le za uro skril pred maščevanjem našega roda! Zavedne žene! Vzgajajte omahljivke, da bodo tudi one zave dale izdajstva, ki ga s t prevzemajo nase. Ti ste, ki bi pa kljub temu e v okupatorjev slu čbo, so izdajalke slovenskega naroda in bomo proti njim kot takim nastali.

Četrta naloga primorska mati, pa je tvoja najsvetejša naloga! Sprejela si jo, takrat, ko si dala življenje novemu človeku! To je v z g o j a t v o j i h o t r o k ! 25 let si trpe la pod tem, da je sovražnik zastrupljal tvoje otroke. Bila si v ječah, ker si se uprla njiho vemu potujčevanju. Skrito si jih učila sloven ske besede, čitanja in pisanja, da bi ostali zvesti svojemu narodu. Zdaj, primorska mati je prišel dan, ko svojega otroka lahko in ga tudi moraš vzgajati tako kot čutiš! V letih težke borbe si spoznala, da se more pravico in svobo do pridobiti le z borbo, da se mora pravico in svobodo obdržati samo z borbo. Vzgoji svojega sina, svojo hčer tako, da bosta znala s svojo borbenostjo vedno in povsod braniti pravice, ka tere smo si pridobili s tako ogromnimi žrtvami. Naj bosta vreden sin očeta partizana in materc aktivistke, vredna državljana Titove Jugoslavi je.

Popolno mobilizacijo bomo mogli izvesti le tedaj, če bomo oskrbovale družine, ki so osta li doma brez rednika! To je naša peta naloga.

Kako moremo zahtevati, da zapusti oče šte vilno družinico, da prenaša žrtve in zapore v borbi, če se zaveda, da so njegovi otrociči lač ni, da morajo trpeti zato, ker on izpolnjuje svojo dolžnost. Z osnovni čut človečanstva za h teva, da pomagamo tistim, ki so v pomanjkanju, kolikor bolj moraš pomagati družini tistoga, ki se bori prav tako za tvojo svobodo, kot za svo bodo tvojih otrok. Za vse je še dovolj! Samo

pravilno razdeliti je treba. To pa bomo dosegle, če se udejujemo v odsekih za socialno skrbstvo in odborih RKS.

Ali ste že kedaj pomislile na to, da podpi rate mobilizacijo že samo s tem, da sprejmete vojsko, ki pride v vašo vas, res s tisto ljubeznijo, katero dejanjsko čutite zanjo. V tej vojski je tudi tvoj sin, tvoj mož. Vedi, da je tudi on srečen, če pride v kakšno vas, kjer ga sprejmejo z vso ljubeznijo. Kako žalosten pa je, če vidi ravnodušje in nerazumevanje. Draga slovenska mati; naj ti bo ljub kot sin vsak naš borec!

V pripravah na II. kongres tekmuje v tem, da dosežemo požrtvovalnost onih žena, ki so darovale dom in svoje najdražje v borbi za svobodo, ki tudi same posvečajo vse svoje sile borbi za pravico. Zavedajmo se, da moramo biti posebno na to, da smemo pomagati graditi tako domovino, kot je Titova Jugoslavija.

Če se bomo zavedale teh svojih nalog, bo za nas II kongres res praznik, ker bomo lahko s ponosom rekly: Izpolnjujemo mesto, na katerem nas je postavil narod. Tudi v najtežjih časih nismo zapustile položaja.

Eva.

NAŠ PREDKONGRESNI SESTANEK

Spet smo se žene Srednjeprimorskega okrožja zbrale na zborovanju. Prišle pa so tudi zastopnice žena iz Trsta in Gorice. Vse smo se živahno udeležile razgovora o političnem položaju doma in po svetu. Ko pa so žene izvedele, da se pripravljamo na II. Kongres, so vsem zažarele oči. Kako tudi ne bi? Na kongresu se bodo zbrale žene iz vse Slovenije. Enoglasno smo sklenile, da tudi ob tej veličastni priliki ne smemo žene sramotiti naše junaške primorske zemlje.

Zato smo si takoj napravile natančen načrt kaj bomo delale do tedaj. Pogovorile smo se tem, kako bomo z vsemi močmi podprle mobilizacijo v NOV in kako bomo z prezirom obdaly vse

kega, ki se še vedno izmika sveti dolžnosti do naroda in domovine. Domenile smo se tudi, kako bomo hitro in dobro nadomestile vse mobilizirane tovariše na terenu. In še veliko drugega smo sklenile kdo bi vse to naštel! Boste že videle ko se srečamo na kongresu! Vsaka izmed nas je na tem zb. rovanju napravila pri sebi sklep, da bo v tem času izvršila kaj res izrednega, da bi tako morda prišla med izbranke v tistih velikih dneh.

Noč je ležala nad zemljo, ko smo se ločile. Kar težko smo šle narazen. Toliko skupnega dela in skupnih želja nas veže med seboj. Druži nas tista neomejena vera v našo vojsko, v našega velikega voditelja Tita veže nas zaupanje v lepšo skupno bodočnost. Ločile smo se s klici, polnimi sestrskosti ljubezni, ki so doneli skozi noč. "Nasvidenje na Kongresu!"

Marica

PRIMORSKE ŽENE IN MATERE, NA PLAN!

Pred nami je III. Kongres slovenskih žena. Na njem bomo morale tudi mi Primorke polagati račune o tem, kako smo izpolnile dolžnosti do domovine in naroda. V tem trenutku, ko se pripravlja naša vojska na zadnji juriš je sveta dolžnost, da pošljemo v borbo svoje moške in sinove, ki se središče še niso zavedli, kje je njihovo mesto. S tem skrajšamo trpljenje tisočm in tisočm, ker skrajšamo vojno.

Na žalost tega nekatero še ne razumejo, oziroma ne morejo razumeti. So med nami matere in žene, ki svoje drage na vse načine zadržujejo doma in jih tako odtegujejo vojaški dolžnosti.

Zadnji čas je, da popravite svojo zmoto, da vašim dragim nemudoma odidejo tja, kjer bodo z obžnjem v vaši začetki sovražniku zadnji udarce.

V roko mi je prišel koledar iz leta 1914. V njem piše, kako so naši moške hiteli v Galicijo, da tam zadostno ukazom presvetlega cesarja. Glasi se do besedno: "Z Bogom, slovenski fan-

tje, z Bogom!" Marsikdo se sicer ne bo več vrnil, a vsak bo izpolnil dolžnost do svoje domovine". Takrat so se morali vaši možje in sinovi boriti za tujce, ve pa ste prejele žrtev na se. Zdaj, ko gre za našo svobodo, pa bi oklevale?

Na dan kongresa ne sme biti nobene žene in matere, ki ni poslala svojega moža ali sina v vrste naših borcev. Naša najlepša priprava za II. kongres bo, če bomo tudi v tem oziru do skrajnosti izpolnile svojo dolžnost. N u š a

BOŽIČNI PRAZNIKI V ZNAMENJU PRIPRAV

NA II. KONGRES

Priprave za II. Kongres SPŽZ se poznajo tudi v Južno Primorskem okrožju, dasi je v zadnjem času delovanje v tem okrožju vsled močne koncentracije sovražnika, vezane na velike težkoče, ki zahtevajo maksimum predanosti in požrtvovalnosti primorskih žena, za do sega dokončne osvoboditve in spojitve Slovenskega Primorja v Titovi Jugoslaviji. V času pred božičnimi prazniki, so naše žene z vso ljubeznijo, pripravljale pecivo, zbirale suho meso, suho sadje, cigarete, platle volnene nogavice in vse to uredile v lične pakete, namenjene našim narodnim bratcem.

Vas je tekmovala z vasjo, tovarišica s tovarišico, ker je vsaka čutila, da bo s svojim skromnim darilom pripravila našim borcem prijeten, zmagoslaven občutek, da stoje za njegovo učarno pestjo tisoči in tisoči žena, ki preko njega zadajajo poslednje udarce sovražniku demokratskega Sloveštva.

Veselje je bilo gledati zaskrbljenost, živahnost, nemirno čakanje tovarišic po vseh okrajih, iz vasi v vas, od hiše do hiše. Šepetajoče posvetovanje je pričalo, da žele pripraviti iskrena in prijetna presenečenja tovarišem, ki s svojo krvjo branijo slovensko zemljo pred zlo-

činski grozodejstvi okupatorja in njegovih ničvrednih hlapcev.

V Podnanoškem okraju je okupator izvedel za to božično delo naših žena. Navalil je vse vasi, da iztrga vsaj del tega, kar se je pripravilo naši vojski in s tem napolnili svoje lačne želodce - a zaman: vse preiskave izstradanih volkov, so bile brezuspešne. O iznajdljivosti in spretnosti naših tovarišic so prišli vsi paketi v roke našim borcem, med tem ko se je tatarska drhal vračala s praznimi želodci v svoje postojanke. Ena sama maša vas v neposredni bližini okupatorja je preko njihove postojanke dostavila 70 paketov eni naši edinici.

Primorska žena se dobro zaveda, da bo preko dela in žrtev, ki jih doprinaša v naši borbi, uresničila 25 letni sen od fašizma izmučenega ljudstva, in račun ki ga bo polagala o svojem delu na II. Kongresu bo razveseljiv in časten.

L e n č k a

TOVARIŠICE IZ SEVERNEGA OKROŽJA POROČAJO

Tudi me se pripravljamo na II. Kongres. Med nami se je razvila plemenita tekma, kako bomo čimprej in čim boljše izpolnile mesta, katera so zapustili tovariši, ki so šli v vojsko. Zavedamo se velikega napredka, katerega smo dosegle žene v zadnjem letu. Iz intendantk smo postale polnopravne funkcionarke naših upravnih ustanov.

Veliko odgovornost smo prevzele s tem nase, saj smo prevzele mesta tovarišev prav v vseh pogledih javnega dela. Žene najdeš v vseh odborih NOO in OF v odseku za izgradnjo narodne oblasti, pri obnovi, v prehranjevalnih in finančnih odsekih. Žene vodijo naše socialne odseke in naše odbore RKS. Glavna naloga nas vseh je ta, da se v znamenju priprav za II. Kongres v naše delo res dobro uvedemo, da se gradimo s podvojenim elanom, in da gradimo tudi tovarišice, ki še ni so prevzele novih nalog.

Tovarišice iz Cerkljanskega so sklenile, da

bodo v pripravah na II. Kongres z vso silo podprle božično akcijo RKS, da s tem pomagajo svojim sestram in bratom v požganih in najbolj pasivnih vaseh. Zbrale so 122 1/2 kg krompirja, 291 1/2 kg jabolk, 121 kg suhega sadja, 194 kg kaše, 11 kg prepečenca, 4 kg moke, 27 1/2 kg maščob, 42 jaje in 2 klobasi. Prostovoljnih prispevkov so nabrale 7.023. Spomnile pa smo se tudi naših tovarišev ki so bili v boju s sovražniki našega naroda in radi naših pravic ranjeni in smo poslali v bolnico 23 paketov. Lep je bil za nas Božič ob zavesti, da bodo najboljši sinovi in najboljše hčere našega naroda čutile našo ljubezen, veselila nas je zavest da se pripravljamo s tem na največji praznik slovenske žene, na II. Kongres.

Zlata.

SLOVENSKA MATI

Noč me je zatekla v revni vasi. Na koncu va si slišim iz nizke, siromašne hiše živahno govorjenje, med tem ko žde druge tihe in mirne v sneženi noči. Vstopim. Na peči se gnetè kopica otrok, na mah jih ne moreš niti prešteti. Starejši možakarji in mladenke iz sosednjih hiš tvorijo živahno družbo. Gospodinja me prijazno sprejme. Kopica na peči se stisne, da mi naredi prostor. Takoj me prevzame toplota domačnosti.

Čez čas se spravijo malčki spat. Pet jih gre v zgornjo sobo, eden na peč, a najmlajši dveletni pa v zibko poleg peči. Sedaj dobiva večer svoje pravo lice. Razgovor se suče okrog vojne in bratskega ruskega naroda. Kako globoko občuti naš narod, da nam iz vzhoda prihaja bratska iskrena pomoč! Razgovor je preglasan. Deje se zbuditi. Mati se skloni, polglasno zapoje: "Če moj dragi bi življenje za pravico sveto dal, dala drugim sem življenje, sinko zlati je ostal". In dalje vse kitice. Oglašale so se naše pesmi, ena za drugo. Pozno v noč vse se z gospodinjo razgo

varjali o prvih partizanih, njih borbah, žrtve ki jih slovenski narod doprinaša in o podlosti izdajalcev. Iz njenega pripovedovanja je segala ljubezen, pogum, ponos in globoko sovraštvo. Na vprašanje kje ima moža je mirno odgovorila: "Pred dvema leti je šel v partizane. Od takrat nimam nobenega glasu o njem. Ali živi, ali je padel? Težko mi bo če se ne bo vrnil; sedem nebo gljenčkov bo brez očeta". Glas se ji je znižal, besede so padale trdo in počasi. Nenadoma okrene z glavo ter s hitrejšim tempom besed zapodi težke misli: "Če bi tudi padel, ponosna bom, ker je padel v borbi za pravico." Obe sva utihnili za nekaj minut. Občutila sem globoko spoštovanje do te mlade kmečke žene - slovenske matere. Ti si tista, ki si v času najtežjega fašističnega terorja skrbela za prve partizanske skupinice, ti si tista ki si hodila že pred tremi leti na prve sestanke, ti si tista ki si pošiljala moža v borbo za pravico, ko ga je hotel italijanski fašizem vkleniti v svojo službo; ti si tista, ki s pesmijo v srcu in na ustnih samo obdelaš domačijo in z ljubeznijo rediš in vzgajaš naš mladi rod.

V i d a

IZ VZHODNE BENEČIJE

Bilo je v vasici Br. v vzhodni Benečiji. Z veseljem so vaščani sprejeli vest, da se bliža jo vasici naši hrabri partizani. In res je prišla 17. brigada "Simona Gregorčiča". Vasica ni velika in zato so bile vse hiše polne vojakov, toda domačini niso bili prav nič nejevoljni. Žene in mladinke so jim šle na roko. Prale so jim in skrbele, da niso bili lačni. Prepričana sem, da so borci odnesli iz vasi najlepše utise.

Par dni za tem sem prišla v to vas. Vstopila sem v neko hišo, kjer sem našla samo staro ženico. Prijazno se je razgovarjala z menoj. Pogovarjali sva se največ o naši vojski. Na vprašanje, kedaj so bili zadnjič partizani v vasi,

mi odgovori: "Veš, tovarišica, par dni je od tega, ko je bila tukaj 17. brigada, pa samo par dni je ostala pri nas. Tako mi je bilo dolgočas po njih, da sem jokala, ko so odšli. Le zakaj so naši vojaki tako malo v Benečiji? Saj jih imamno vsi radi."

Zmaga

Zorin:

Ob beneškem ognjišču

(Brda, 26. 9. 1944)

Nizek sajast strop v beneški hiši.
Na ognjišču ogenj plapola;
medlo plamen stene osvetljuje,
monotono zunaj dež šumlja.

Krog ognjišča zbrana je družina:
oče, mati, kup brhkkih "čečic".
Vmes smo že posedli partizani
vedrih src in nasmejanih lic.

Razigrano nam pogovor plete
sem in tja o raznih se stvareh:
o vremenu, o letini in vojni
in o davnih prešlih težkih dneh.

Važno sivi oča pomodruje
kak je puško nosil svoje dni,
a zgovorna mamiča razklada
svoje tisočere nam skrbi.

To je v izbi hihitanja, sneha,
da nam čas po bliskovo teži!
Čuj iz kota mehko ubrano
partizanska pesem oglasi.

Od ognjišča stopim ven na plano:
v negle, glej zavit je strmi breg,
a očaka Matajurja glavo
je pobelil zgodnji - prvi sneg!

USTRELILI SO GA

Dolga vrsta ljudi je tudi tisti dan čakala pred tržaškim zaporem "Coroneo". Nekateri so stali, drugi se v skupinah pogovarjali, tretji pa so izmučeni od predolgega čakanja sedeli na tleh.

Po stopnicah urada, kjer sprejemajo hrano, je stopala med drugimi tudi mlada kmečko oblečena ženska. Z eno roko je držala v naročju majhnega otroka, z drugo pa torbo s hrano v zavojku časopisnega papirja. Stopala je počasi, kot da bi jo stopnice vodile v prepad, njene oči so nosile sledove solz.

"Kaj pa se je zgodilo, ljuba žena?" jo prijazno vpraša stara ženica, ki je bila med prvi mi v vrsti.

Ob prijazni besedi se je žena ustavila, odložila na tla culo in torbo, obrnila oči kvišku in pokimala z glavo:

"Ni ga več, ustrelili so ga kot talca. Tu imam vse, kar mi je ostalo od njega." In pokazala je na culo. V njenih očeh so spet zaleske tale solze, ali le za hip... Ko je šel mimo gestapovski oficir, si je naglo z roko obrisala oči, dvignila pest ter vzkliknila:

"Ustrelili ste ga, divjaki! Padel je pod vašimi streli, ne ven, kam ste vrgli njegovo truplo, ampak vedi, vedi tudi ti, prokleti Nemec, da ne boš ušel pravičnosti, maščevanju!"

Gestapovec je hipoma obstal, ostro pogledal ženo, skomignil z rameni in šel dalje.

Tudi ona je šla dalje po široki ulici. Še enkrat se je ozrla na zamrežena okna, kot v slovo. Stopala je počasi, njena ramena so bila po vešona. Dete se ji je naslonilo k vratu in zaspalo.

Tako je stopala iz ulice v ulico, brez joka, brez solza v očeh. Nihče ni vedel za njeno silno boleost. Slovenska partizanska mati in žena ne razkazuje svojega trpljenja. Stopala je odločno dalje, v srcu je gorelo maščevanje: "Po

bila bi vse nemške zločince drugega za drugim, raztrgala bi jih, da bi s tem maščevala njega, borca, očeta, moža in človeka."

Zavila je po ulicah, med visoke palače, med razvaline od bomb podrtih hiš. Mimo nje gre vsakdanji promet velikega Trsta: križajo tramvaji, brzijo avtomobili, hitijo, se sprejajo, srečajo in pogovarjajo se ljudje. Tudi ona je med množico, nihče se ne zneni zanjo, nihče ne ve, da je tudi ona med tisočero ženami in materami, ki so dale kar imajo najdražjega za svobodo.

Ernica Danuška

Va Štajerskem smo tudi volile

Srce slovenske Štajerske, Zgornja Savinjska dolina s prelepim Ljubnim, Lučami, Gornjim gradom, Šmartnem ob Paki in mnogimi drugimi kraji, živi slovensko in svobodno kot še nikoli doslej. Nemško orožje v Savinjski dolini je moralo kloniti pod orožjem junaških štajerskih partizanov. Sedaj je življenje v tem delu Štajerske čisto drugačno, kot je bilo tri leta nazaj. Pa je tudi drugačno kot je bilo v letih nekdanje prekupčevalske Jugoslavije. Takrat je viničar garal za hitlerjansko gospodo, ki je bila lastnik štajerskih goric, kmet pa za gospodo iz Beograda, ki je moral odrajtovati previsoke davke. Tri leta nazaj so krviželjni Nemci streljali slovenske ljudi po Štajerskem in penemčevali slovenske otroke. Sedaj pa je tukaj orožje štajerskih partizanov, ki branijo osvobojeno ozemlje in ga iz dneva v dan večajo. Otroci v šolah se ne uče več v švabskem jeziku sramotiti svoje domovine, marveč se je v materskem jeziku uče ljubiti. Kolone žena, mož in otrok, ki so nekdanj romale v tujino, so se danes spremenile v povorke veselih ljudi. Ne slišaj jih presunljivo vekanje otrok in pravo gestapovcev. Spremlja jih prešerna slovenska pesen, zmagovita, junaška pesem partizanov.

hiš jih pozdravljajo slovenske zastave. Veseli ljudi pozdravljajo navdušeni vzkliki mladi svobodi in junaškim borcem. Pozdravlja jih cvetja, ki ga trosijo žene in mladina. Ti veseli pohodi niso nekdanje presunljive kolone štajerskih izgnancev. To so pohodi osvobojenih ljudi iz Savinjske doline, ki se vrste na volišča, da si tam izberejo svojo ljudsko oblast. Pa ne samo to. Na voliščih hočejo - in tudi so - Štajerci izpovedati svojo narodno zavest. Porogali so se javno in glasno Steidllovim besedam, da je Štajerska nemška in glasno zaklicali vsemu svetu, da je bila od nekdanj slovenska, da taka hoče ostati in tudi bo ostala.

Štajersko ljudstvo je prihajalo na volišča ure in ure daleč. Prav res jim ni bila nobena pot predolga in ne prenaporna, nobena nevarnost prevelika. Tri dolga leta dušena slovenska zavest je morala planiti na dan. V delu in požrtvovalnosti niso žene in dekleta prav nič zao-stale. Nasprotno. Pri delu v zaledju so bile že pred osvobojenjem Savinjske doline prav gotovo prve. Pomagale so pri mobilizaciji in pri političnem delu, pri nabiranju hrane, pri zbiranju obvez in zdravil za ranjence, skrivale so ranjene borce, pomagale pri vzpostavljanju in širjenju organizacije in s tem krepile moč osvobodilnega gibanja. Tako so tudi sedaj pomagale pri pripravah na volitve, pomagale so na voliščih samih. Saj slovenska žena v nobeni pokrajini Slovenije in vse Jugoslavije ni več izločena iz političnega življenja svojega naroda, svoje države. Povsod smo dolžne sedelovati.

Iz pisma politične delavke Mete

BRATSKA SRBIJA
JE SVOBODNO ZADIHALA

Sredi novembra se je v svobodnem Beogradu vršila velika Protifašistična skupščina narod=

nega osvobojenja Srbije.

Tiste dni si lahko videl na beograjskih ulicah trume delegatov iz vseh srbskih pokrajin. Srbski kmetje in kmetice, delavci in delavke, vsi najboljši sinovi in hčere srbskega naroda so prišli, da polni poleta in samozavesti v svoji bodočnosti začrtajo svojemu narodu za bodočnost lepšo pot.

Nekoč je po teh ulicah hodilo to isto srbsko kmečko ljudstvo; tedaj se je moralo poniževati od vrat do vrat s klóbukom v roki in je pri čaršiji zaman iskalo svojih pravic. V tih letih borbe pa so postali novi ljudje, ki so si zgradili svojo lastno narodno oblast in si tako zagotovili resnično svobodo. Zato tem ljudem ni žal žrtev, čeprav je marsikateri med njimi daroval novi domovini po dva, celo po tri sinove.

Zaman so nedičevski in Dražini zločinci v teh letih klali naše vasi. Tudi v najtežjih, najbolj temnih dneh se to ljudstvo ni izneverilo naši skupni borbi.

Beograjska "Politika" je v dneh skupščine zapisala besede sekretarja Glavnega Narodno-Osvobodilnega odbora Srbije Petra Stambeliča, ki najbolj jasno kažejo, kakšni ljudje so nosilci oblasti v novi Srbiji. Med drugim je dejal: "Kačarski beseda nanese na narodno-osvobodilne odbornike, mi stopi pred oči lik odbornice iz Srbske vasi Bučumet izpod hriba Radana. Ko je poplava nemško-bolgarskih okupatorjev odšla na prejšnjem, je začela priplavala na Pusto Reko četniška gnusoba. Razmršeni Dražini klavci so ujele odbornico Bučumeta in zahtevali od nje, naj izda naša vojaška skladišča in skrite ranjence.

"To tukaj je moje," jim je odgovorila, kačarsko svojo domačijo. "A našega ne boste našli nikoli. Dobro je skrito!"

Tedaj so jo zločinci obesili na verigo nad njenim lastnim ognjiščem, ob zidu pa so ji privezali njene štiri otroke. Nato so na ognjišču zakurili.

"Usmili se vsaj svojih otrok in povej", so

satanska rožali vanjo banditi, kako? na jokajo
če troke.

"Ne! Ne! Imamo še drugih otrok veliko," je
odgovarjala žena-junak, medtem, ko so jo ovija
li plameni. "Poln jih je Rad, polni so jih vsi
naši hribi. Nje ne boste zvezali nikoli!"

Odbornica Bučumeta je zgorela nad svojimog
njiščem, zvezana z verigami? Njen lik pa je o-
stal živ v srcih vseh partizanov Jablanice. To
je lik našega narodno-osvobodilnega odbornika.

Novo Srbijo grade ljudje takega kova, lju-
dje iz zdravih globin borbenega srbskega ljud-
stva. Ta Srbija se je dokončno iznebila okupa-
torja, istočasno pa se je otresla tudi izdajal-
ske čaršije, ki je skozi 20 let zatirala vse
narode Jugoslavije.

Slovo

Spomin na to še zdaj je poln jada...
Pomladno jutro v gozdnati robri.
V daljavi v stroju stala je brigada.
Rokò si dal v slovo in rekel mi:

"Predraga, grem... Brigada že odhaja
v Hrvatsko rodno nad sovražne pse.
Teško odtrgam se od tega kraja,
a naša sveta borba je nad vse.

Ostani hrabra! Blizu dan je zmage
in ura povračilnega udara.
Pri obnovitvi domovine drage
se najdeva sred' Gorskega Katara."

- o -

V Kordunu vstajajo vasi požgane
in senjaki partizan je sredi morja
usmeril jadra v nova nem obsorja,
svobode val objel to vse Istrane,

In spomnila sem se obljube dane
da čakaš me sredi Gorskega Katara
in šla za tabo, dragi... O, prevara!
Našla sem tvoj - grob sredi poljane.

Ž i v a

Junaške Kordunske žene

Kordunaši so že od nekdaj obsojeni na težke boje, na trpljenje in pomanjkanje. Daleč v Srbiji je njihova prvotna domovina. Dolga leta so preživeli v neprestanih borbah s Turki. Moški so živeli kot naši prvi partizani v skalovitih planinah in so bili strah turških roparjev. Zaradi njihove hrabrosti jih je cesarica Marija Terezija preselila v zapadno Bosno, južno Hrvaško in Gorski Kotar, ki leži severovzhodno od Reke. Slej ko prej je bilo njihovo življenje težko in nemirno. Spet so bili teške boje s Turki, saj so tvorili zid, ki bi moral zapreti Turkom pot proti severu. Ko je minila turška nevarnost, so niso več vrnili v Srbijo, ampak so si med Hrvati ustvarili nov dom. Bili so znani kot pošteni in zelo delaven kmečki narod. Tudi njihovi potomci so obdržali srbski jezik, običaje in srbsko pravoslavno vero. Kljub temu pa so živeli s Hrvati v lepem bratstvu. Dokler ni prišel april 1941. Od Nemcev plačani ustaši so umetno sejali med Hrvatse sovraštvo do priseljenih Srbov, češ, da so pravoslavne vere. Hoteli so iztrebiti Srbe, ki so od vsega začetka kazali odpor proti Nemcem in domačim izdajalcem. Takrat se je začela Golgota za priseljene Srbe. Nemci, ustaši in od njih zaslepljeni Hrvatje so začeli pravi pokolj med njimi.

Takrat se je pokazalo, da so res pravi potomci slavnih borcev proti Turkom. Z neverjetnim junastvom in žilavostjo so se borili proti barbarskemu nasilju. V prvih partizanskih vr-

stali so se borili za svobodo narodov Jugoslavije. Tudi številne žene in mladinke so se uvrstile med borce. Z nepopisnim sovraštvom so zagrabile za puške, da maščujejo na tisoče mučenih in ubitih mož, žena, starcev in otrok, svoja poteptana polja in požgane domove. Tudi marsikatera hrabra in požrtvovalna bolničarka je doma iz kordunaških sel.

Silno težko je bilo življenje starih ljudi in onih mater, ki zaradi otrok niso mogle v vrste borcev. Bile so brez doma, izpostavljene največjemu pomanjkanju in v stalni življenjski nevarnosti. V borbah za osvoboditev svojih vasi je sodelovalo mnogo žena in deklet. Niso se ustrašile visokega snega, silnih naporov, gladu in smrti. Pred njimi je stal cilj: Uničenje smrtnega sovražnika fašizma in svoboda v demokratični Titovi Jugoslaviji, kjer bo vladalo med narodi iskreno bratstvo.

Junaška bolničarka Zmaga

Zgodovina narodno osvobodilnega boja slovenskega naroda je vsa izpolnjena z nešteti junaki in junakinja, med katerimi nas najbolj zadivlja junakinja žena in deklet, o katerih nobena doba ne bo mogla toliko zapisati, kakor doba našega narodno osvobodilnega boja.

Pred kratkim je posvetil del svoje oddaje slovenskim junakinjam tudi Radio Svobodna Jugoslavija, ki je zlasti omenjal junakinja bolničarko tov. Zmago, ki je doma iz Vipavskega. Tovarišica Zmaga je med našimi partizani dobro znana in priljubljena bolničarka. Nešteta so njena požrtvovalna dejanja, ko je v najhujšem ognju pomagala ranjenim tovarišem in jih reševala iz kočljivih položajev. Za njene velike zasluge v vojski in požrtvovalno ter hrabro izvrševanje svoje bolničarske dolžnosti je tov. Zmago štab IX. Korpusa odlikoval z Redom Hrabrosti. Ta počastitev naše tovarišice je bila prirejena s skromno prireditvijo v XXXI. diviziji in ji je komandant divizije pripel na prsa znak Reda Hrabrosti. Po tej slovesnosti so številni tovariši zvesti tovarišici z velikim navdušenjem častitali.

Cena L2-